

Dodonov D. R., postgraduate student of the Department of Political Science, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), som_org@ukr.net

Universities–immigrants: problems of the nowadays and prospects of the reintegration

The article deals with the problem of universities that have partially moved from the hot spots of Ukraine. More distinct tendencies towards assimilation than reintegration will follow. Three content blocks of problems are considered. Firstly, the relationship between the displaced universities and their «opponents» remaining in the occupied territories, as well as the new educational environment, are considered. Secondly, the legislative preferences that are temporarily given to resettlement universities are analyzed. Thirdly, there is a tendency towards the non–return of displaced universities to their place of permanent dislocation. The conclusion is made on the expediency of the reintegration of these educational institutions within the newest educational and scientific landscape of Ukraine.

Keywords: higher education, university, universities–immigrants, educational landscape, reintegration.

* * *

УДК 1(091)

Капустін С.,
здобувач, Національний педагогічний
університет ім. М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

Поняття світогляду у світлі сучасного філософсько–педагогічного дискурсу

Світоглядна проблематика завжди була в центрі будь–якого філософського чи соціально–гуманітарного дискурсу. Тільки на основі розуміння фундаментальних параметрів світобачення, світовідчуття і світорозуміння було здійснено дослідження сутнісних властивостей людини тієї чи іншої епохи. Неможливо уявити, чим живе сучасна людина (чи представник будь–якого іншого історичного періоду), що для неї є невід’ємними і фундаментальними цінностями і аксіологічними орієнтирами, як вона буде поводити себе в певних обставинах, якщо попередньо не з’ясувати світоглядно–онтологічні передумови її існування, саморозуміння і самоздійснення. І якщо сучасна освіта і педагогіка прагне до реальної підготовки людини для успішної самореалізації в рамках природної, соціальної, інформаційної, культурної і цивілізаційної реальності, то вибудовування теоретичного фундаменту такої підготовки має починатися з повноцінного аналізу категорії «світогляд» в усіх її аспектах, пов’язаних із сучасним станом як національного соціуму, так і людства в його глобальному розвитку. Рубрика світоглядних студій представлена величезною кількістю робіт, що належать до різних галузей філософського знання.

Ключові слова: людина, культура, світогляд, освіта, виховання.

Як зазначається в недавньому оприлюдненому концептуальних засадах реформування середньої школи «Нова українська школа» [1], становлення людини як особистості, підготовка її до життя в реальному суспільстві є безпосереднім завданням школи як основного інституту соціалізації. Школа має озброїти учнів знаннями, сформувати необхідні компетенції, виховати цінності, а головне – сформувати цілісний світогляд особистості, який забезпечить її орієнтацію в природному і соціальному середовищі, уміння користуватись знаннями, спілкуватись з людьми. Реалізація цього завдання в сучасній школі носить проблемний характер. Як показує практика, досить часто випускники школи реального життя не знають, а тому й входять в нього з вкрай розпоршеними орієнтаціями. Формування цілісного світогляду у цьому контексті постає як одне з головних завдань оновлення (модернізації) школи. Що ж таке «світогляд» і яку роль відіграє він в системі формування людини як особистості? Зупинимось на цьому більш детально.

Залежно від предмета дослідження, проблема світогляду висвітлюється у відповідних аспектах аналізу: будь то формування світоглядних орієнтацій, або аксіологічний вимір світогляду, або його когнітивні аспекти [2, с. 261]. Філософсько–педагогічний дискурс, в цьому плані, дозволяє нам здійснювати доволі всеохоплюючий аналіз, адже для освіти важливо не подрібнити світогляд на окремі складові, які легше досліджувати, але охопити всі прояви особистісної цілісності людини в її пізнавальних, морально–етичних, естетичних, поведінкових та інших проявах.

Враховуючи це, ключовим завданням нашого дослідження є виділення сутності та значимих елементів світогляду сучасної людини, а також аналіз того, як вони трансформують чи вписуються в загальну структуру світоглядно–ціннісних орієнтацій сучасної молоді. В цьому ж аспекті аналізується і сучасний філософсько–педагогічний дискурс, адже ключовим питанням філософії освіти сьогодні, на наше глибоке переконання, є проблема підвищення ефективності освітнього, впорядкованого, системного впливу на формування світоглядно–аксіологічних орієнтирів кожної дитини чи молодої людини. Це надзвичайно важливо тому, що тільки та людина, яка має міцний світоглядний фундамент і активну ціннісно–поведінкову життєву позицію, може самореалізуватися як активний суб’єкт здобуття успіху, авторитету, творчості, щастя. Чи може сучасна освіта реально допомагати людині в цьому? Чи готова вона враховувати всі світоглядно–ціннісні патерни, що динамічно змінюються в рамках глобально–інформаційної цивілізації? Відповіді на ці питання можна давати тільки після детального розгляду того, як поняття «світогляд» аналізується та досліджується в межах сучасного філософсько–педагогічного дискурсу.

Показово, що протягом всього розвитку філософії світоглядна проблематика була центральним елементом будь–якої теорії. Водночас, і педагогічно–виховний дискурс був притаманний всім значимим філософсько–концептуальним системам. Починаючи з Сократа, філософія і навчання, філософія і виховання, філософія і прищеплення високих морально–етичних принципів є нерозривними явищами. Окрім того, саме з іменами видатних філософів пов’язані будь–які дослідження, спрямовані на з’ясування особливостей світогляду певної епохи. Так, щоб усвідомити специфіку античного світогляду необхідно досліджувати творчість Платона і Аристотеля, середньовічного – Блаженного Августина і Фоми Аквінського, ренесансного – М. Кузанського, М. Коперніка, Дж. Бруно, просвітницького – Ф. Бекона і Р. Декарта. Звичайно, тут названі тільки символічні імена. В концепції будь–якого філософа, що належить до певної епохи в максимально абстрактній та всеохоплюючій формі передаються основні світоглядні характеристики часу. Однак слід відмітити, що від античності до XIX століття філософи скоріше вибудовували світоглядні концепції, ніж аналізували сам феномен «світогляду».

Ця категорія стає предметом концептуального дослідження у І. Канта та І. Г. Фіхте, які чітко підняли проблематику фундаментального значення суб’єкта в процесі формування світоглядно–ціннісних орієнтацій в кореляції із природно–соціальними настановами чи умовами. Пізніше у «філософії життя» у Ф. Ніцше, В. Дільтея, Г. Зіммеля, А. Бергсона створюється

теоретична лінія про те, що люди є активними творцями власного світогляду за умови активного використання власних внутрішніх духовно–життєтворчих сил. Продовжив цю лінію і видатний філософ минулого століття Альберт Швейцер. Задаючись питанням про те, що таке світогляд, він дає наступне тлумачення: «Сукупність хвилюючих суспільство та людину думок про сутність оточуючого світу, про положення та призначення людства і людини в ньому. Що означає суспільство, в якому я живу, і я сам, що живу в світі? Що ми хочемо бачити в ньому? Чого чекаємо від нього? В залежності від того, до якої відповіді на ці конкретні питання буття приходять індивіди, що складають суспільство, можна судити про дух відповідної епохи» [3, с. 71]. Таким чином, в філософії XX століття складається глибока переконаність в тому, що фундаментом світогляду є не лише потужні концептуальні системи (міфологічного, релігійного, наукового, філософського характеру), але й духовні зусилля окремих суб'єктів, тобто людей та їх спільнот, що занурені в конкретні історично–культурні та технологічно–цивілізаційні буттєві реалії.

Особливої філософської глибини ця проблематика набула в творчості екзистенціалістів. У М. Хайдеггера, К. Ясперса, Ж.–П. Сартра, А. Камю, Х. Ортега–і–Гассета, Н. Аббаньяно. Саме у них окрема особистість, її цілісність та можливість абсолютно свobodного самоздійснення виноситься на загальносвітоглядний, загальнокультурний, загальноцивілізаційний рівень. Багато в чому сучасний гуманістичний філософсько–педагогічний дискурс знаходить свої коріння саме в антропологічно–гуманістичних філософських течіях минулого століття.

В сучасній українській філософії можна виділити цілу плеяду авторів, що продовжують гуманістичну, людиноцентричну лінію саме в дискурсі взаємозалежності та взаємозначеності світоглядно–філософської та освітньо–педагогічної проблематики. Тут можна виділити такі імена, як В. Андрущенко, І. Бех, Є. Бистрицький, І. Бичко, І. Бойко, В. Ільїн, В. Кремень, С. Кримський, В. Крисаченко, М. Михальченко, В. Огнев'юк, М. Попович, Є. Причепій, Л. Чекаль, В. Шинкарук, О. Яценко та багато інших. В рамках українського філософсько–педагогічного дискурсу склалася потужна гуманістична традиція, в рамках якої визначення поняття «світогляд» проводиться через аналіз формальних проявів самосвідомості людини, її структури та можливостей соціального, культурного і, насамперед, освітньо–педагогічного впливу на її формування.

Враховуючи те, що існує багата традиція концептуально–теоретичного аналізу та визначення категорії «світогляд», може скластися враження, що досліджувати це поняття не актуально, адже воно розглянуто в усій повноті і цілісності. Однак таке враження абсолютно оманливе. Справа в тому, що сьогодні як людство в цілому, так і кожна окрема соціальна спільнота постійно переживають ситуацію аксіологічного зламу, орієнтаційних поворотів. В глобальній інформаційній цивілізації, що характеризується гігантською динамікою змін та перманентною парадоксальністю будь–яких змістів, окремій людині надзвичайно складно формулювати для себе чіткі світоглядні основи і орієнтири. Саме через це і актуалізується філософсько–

освітня проблематика світоглядного характеру. Особливо гостро тут постають дискусії між напрямками, що відстоюють традиційне системно–цілісне розуміння світогляду, і теоріями, які намагаються трансформувати таке розуміння із врахуванням нових глобалізаційно–інформаційних реалій та обставин.

З нашої точки зору, переходячи до проблематики того, як сучасна освіта може допомогти конкретній особистості у формуванні її світоглядного базису, необхідно звернутися до розгляду концептуально–теоретичних наробок, які дозволяють усвідомити різні аспекти і виміри самої категорії «світогляд». Наприклад, такі знані вітчизняні спеціалісти, як Є. Причепій, А. Черній та Л. Чекаль, дають наступне визначення: «Світогляд – система найзагальніших знань, цінностей, переконань, практичних настанов, які регулюють ставлення людини до світу. Суттєвою рисою світогляду є насамперед певна цілісність поглядів, які стосуються важливих життєвих проблем: що таке світ, чи існує Бог, куди прямує людство, в чому полягає покликання людини тощо. Ці проблеми розглядаються з певно духовної висоти, на основі узагальнення життєвого досвіду народу, особистості» [4, с. 10]. Як бачимо, тут підкреслюється особлива роль особистості, суб'єкта у вирішенні найзагальніших питань буття. Сьогодні без такого визнання фундаментальної ролі особистості неможливо вирішувати жодні філософські проблеми, в тому числі, коли йдеться про такі функції світогляду, як тлумачення і розуміння світу, оцінювальна (аксіологічна), праксеологічна. Освіта, в свою чергу, несе на собі відповідальність в якості компетентного помічника в систематизації та цілісній оформленості світогляду для кожної окремої людини.

В цьому аспекті дуже важливо підкреслити, що саме освіта може надати кожній людині (незалежно від її віку) можливість зануритися в цілісне поле знань і емоцій, струнких теорій і відчуттєвих вражень, наукової інформації і живої комунікації. Іншими словами, освіта може поєднувати раціональні та почуттєві виміри особистісного світогляду, що є дуже важливо з огляду на глибоко ціннісну природу цього феномену. «Ціннісний характер світоглядного знання визначає поєднання в ньому інтелектуально–розумової компоненти з почуттєво–емоційною. Світогляд – це своєрідна інтегративна цілісність знання і цінностей, розуму і почуття, інтелекту і дії, критичного сумніву і свідомої недосконалості. Інтегративний характер світогляду передбачає його структурну складність, наявність у ньому різних шарів і рівнів, з–поміж яких насамперед вирізняються емоційно–психологічний рівень – світовідчуття і світоспоглядання Тут фіксуються лише окремі, зовнішні прояви буття, світ явищ, а не сутностей. Наступні за глибиною відображення рівні – світосприйняття і світоуявлення. На цих рівнях формується вже цілісна картина світу, визначається взаємозв'язок процесів і явищ, відбувається фіксація їх тождественностей і відмінностей. Однак світогляд тут обмежено безпосереднім досвідом, почуття відіграють більшу роль, ніж розум. І тільки тоді, коли відображення відбувається через поняття, формується світогляд, здатний розкрити закономірності та сутність явищ і процесів. Світогляд на цьому рівні пов'язується з абстрактним мисленням, теоретичним пізнанням, і його

можна назвати світорозумінням. Саме його і демонструє філософія» [5, с. 17–18]. Здавалося б, такий деталізований структурний аналіз феномену «світогляду» міг би вичерпати всі теми для дискусій навколо його сутності та різноманітних тлумачень. Однак таких тлумачень стає все більше. Це зумовлено тим, що за останнє століття людство пережило немало світоглядно–ціннісних поворотів та соціально–цивілізаційних потрясінь. Людина вже не може бути впевненою, що за її життя не відбудеться ще якась докорінна ламка світогляду. І до цього вона має бути готовою. Це й актуалізує наше дослідження того, як освіта не просто має надавати особистості міцний знаннєвий фундамент для світогляду, але й готувати людину до того, що всі її знання, переконання, вірування і прагнення можуть докорінно змінюватися, трансформуватися, втрачати свою актуальність. Щоб це не було крахом всього життя, особистість має бути готовою для зустрічі із такими змінами. Людиноцентрична освіта, з нашої точки зору, може реально сприяти такій підготовці.

В цьому аспекті, одними із перших, хто підкреслював важливість світоглядної проблематики для розвитку сучасної цивілізації, були філософи, що попереджали про необхідність нарощення гуманістичних зусиль з метою подолання негативних наслідків розвитку техногенного соціального середовища. Розвиваючи цей напрям, доцільно згадати творчі доробки К. Ясперса, М. Бердяєва, Т. Адорно, Г. Маркузе, Ю. Габермаса, Й. Масауди, Д. Белла, А. Тоффлера та ін. Вони попереджали, що витісняючи зі свого світоглядного поля цінності гуманізму, замінюючи їх пріоритетами технологічної доцільності, людина може прийти, якщо вже не прийшла, до потужної цивілізаційної кризи. «Багато суперечностей техногенної цивілізації спричинені природою самої людини, яка є не тільки конструктивною, а й деструктивною: вона здатна не лише творити, але й заперечувати себе та світ. Такі антроподеструктивні настанови нині можна простежити у посиленні технократизації наукового світогляду: отримане знання стає самоціллю і самоцінністю, а гуманістичні цінності ставляться під сумнів. Виникає потреба у філософському осмисленні цієї небезпеки, яку можна назвати на кшталт «технократизму» – «наукокрatismом», та окресленні можливостей обмеження абсолютизації перетворюючого моменту людської діяльності. Трансформуюча природа техногенної цивілізації виявляється у відношенні до індивідуального, етнічного та глобального вимірів буття людини. Зокрема, техногенна культура, одним зі структурних елементів якої є швидкісні телекомунікаційні системи та інформаційно–комп'ютерні мережі, викликає появу нових – людини від людини та людини від природи – соціальних форм відчуження. Існує необхідність передбачення їх деструктивних наслідків, у запобіганні можливого заміщення контактів людини з дійсністю на буття лише у світі віртуальної, модельованої реальності» [6, с. 3]. Саме для того, щоб онтологічний вимір людської особистості не вихолощувався і не перетворювався на один з об'єктів технологічної чи віртуальної реальності, необхідно постійно актуалізувати в рамках філософсько–педагогічного дослідницького дискурсу світоглядно–аксіологічну проблематику. При цьому вона має бути спрямована на наполегливе відстоювання саме людиноцентричної онтологічної перспективи,

що перетворюється на особливо складне завдання за умов постійного нарощування дегуманізаційних тенденцій, породжуваних інформаційно–глобалістською цивілізаційною матрицею.

Чи зможе людина встояти під натиском нових цивілізаційних реалій як реальний суб'єкт власної світоглядної самоідентифікації, свободи, буттєвої компетентності, особистісної життєтворчості? Робити це в умовах постійного нарощення інформаційної динаміки, яка витісняє значну частину онтологічних, гносеологічних та аксіологічних компонентів, що раніше дозволяли впорядковувати особистісне та соціальне світоглядне поле, достатньо складно. «В умовах становлення інформаційного суспільства повнота інформації, канали та швидкість її передачі та отримання впливають на масштаб світоглядної свободи особистості, її буттєву та професійну компетентність, що, як результат, спонукає еволюцію світоглядних орієнтацій людини» [7, с. 10]. І саме від освіти значною мірою залежить те, в якому напрямку така еволюція буде відбуватися. Чи зможе людина як особистість здійснювати постійне самостановлення і самоствердження в якості справжнього суб'єкта світогляду – і життєворення? Або ж їй буде відведено пасивницьку роль сприйняття хаосу інформаційних імпульсів? З нашої точки зору, це є ключовою дилемою буття сучасної людини. Вирішення цієї проблеми знаходиться саме в ракурсі розробки нового філософсько–педагогічного дискурсу, в центрі якого будуть стояти найгостріші та найактуальніші світоглядно–аксіологічні питання, на основі яких можна було б розробляти конкретні освітні засоби та інструменти формування активної, творчої, моральної особистості, здатної до свободної самореалізації в надскладних цивілізаційних обставинах сьогодення.

Втім, в дискусійній поліфонії визначення поняття «світогляд» як форми самосвідомості людини варто відзначити і позиції песимістичні. Наприклад, такі американські дослідники, як М. Брунер, М. Йодер, Дж. Норвайн, Дж. Сміт, розвиваючи постмодерністську концепцію, наголошують на тому, що в сучасному світі людина остаточно втрачає будь–яку суб'єктність і перестає бути активним творцем світогляду як такого. «Постмодерністські свободи перетворили нове тисячоліття на час прискорення, збурення, проблематичності, в яких ми всі живемо. При цьому всі «зміни», що відбуваються швидко і суперечливо вже не є реалізацією «прогресу» як за часів наукового світогляду, а скоріше несуть загрозливі значення і орієнтири. Спрямування в майбутнє перестало бути лінійним. Більше того, воно насичене всілякими протиставленнями і посиленнями на минуле: постмодерн, потіндустріальність, постхристиянство, пострадянськість, постколоніалізм тощо. В такому ландшафті важко ухопити будь–які стійкі світоглядні цінності і орієнтири» [8, р. IX]. Людина просто виявляється нездатною до формування стійких феноменологічних утворень в світі постійно змінної і динамічної інформації. Під тиском гігантського інформаційного потоку людина просто змушена перетворитися на один з технічних засобів прийняття, продукування і трансформації інформації. Таке постмодерністське бачення сучасного стану людини і цивілізації є доволі типовим і сильно песимістичним. Але чи може сучасна гуманістика,

в тому числі гуманістична педагогіка, протиставити щось описуваній постмодерністами жорсткій, схожій на безвихідь інформаційно–цивілізаційній реальності?

Це робити надзвичайно складно, адже глобально–інформаційна цивілізація йде шляхом не створення загальноважливих знань, цінностей, моделей поведінки, а навпаки розщеплює буттєвий світ людства на безліч взаємонепов'язаних інформаційних уривків та імпульсів. В такій ситуації людина опиняється в ситуації, коли в неї просто відсутня мотивація до активного формування власної світоглядної позиції, стійких цінностей та пріоритетів. Про це заявляють у своїх працях майже всі філософи–постмодерністи, серед яких можна виділити творчість Ж. Бодрійяра, З. Баумана, Ж. Дельоза, Ж. Дерріда, Ж. Ф. Ліотара, М. Фуко, С. Фіша та ін. «Незважаючи на те, що підходить різняться, спільним для них є підкреслення кризового відображення дійсності й відсутності уніфікуючого центру, який би привносив визначеність у буття людини. Відповідно до постмодерної парадигми існування кожного індивіда є виключно ситуативним і залежить від кута зору, що його людина обирає стосовно певних подій. Об'єктивність бачення та можливість пізнання світу при цьому нівелюється, бо людина не здатна вирватися з полону власної ситуативності й пізнати світ у його цілісності. Як зазначає С. Фіш, людина постмодерну не володіє фактами подій, у її розпорядженні є лише її власна інтерпретація цих подій, опосередкована мовою» [9, с. 174]. Таким чином, постмодерністська філософія достатньо скептично і песимістично ставиться до світоглядно–творчих можливостей сучасної людини. При цьому вони спираються на потужний емпіричний матеріал, який надається завдяки антропокультурній кризі, що активно розвивається в сучасному світі під впливом інформаційно–знакової глобалістської агресії. І все ж таки, навіть якщо пристати на постмодерністську позицію розуміння сучасної людини та її світоглядної дисфункціональності, неможливо не підкреслити значення освіти виключно для індивідуального існування. Освіта дозволяє індивіду утворити навколо себе «острівок» розумності, впорядкованості, стабільності і прогресу, навіть якщо такий замкнений простір не буде змістовно кореспондуватися із оточуючим глобальним середовищем.

В поліфонії дискусій навколо світоглядної проблематики доби глобалізації можна знайти і не такі песимістичні розвідки і прогнози. Так, існує позиція, за якою глобалізація інформаційного, культурного, цивілізаційного простору дозволяє більш вільно оперувати різними за своєю сутністю світоглядними феноменами. Тепер міфологічні мотиви можуть органічно вплітатися в науковий світогляд, релігійні погляди не вступати в суперечність із функціонуванням десекуляризованого суспільства, філософсько–теоретичні побудови абсолютного різних напрямів (наприклад, ідеалістичного і матеріалістичного) лежать в основі світоглядних переконань однієї людини. Глобальний інформаційний простір ніби стирає ті сутнісно–змістовні та ціннісно–орієнтаційні демаркаційні лінії, які були нездоланими раніше. «В глобалістському світогляді чудернацьки переплітаються в якості підсистемних і залежних елементів міфологічні, космополітичні, традиціоналістські та деякі інші анклавні форми.

Матеріалістичні, ідеалістичні, релігійні уявлення стають основами і зовнішніми властивостями вираження самої суті глобалістського світогляду. Таке бачення і розуміння сучасного світу, відчуття його глобальних рис, спостереження за новими могутніми процесами, нерідко такими, що просто неможливо пояснити, повних ризиків та грізних небезпек, досить доступні для свідомості середньої людини, її сприйняття... Можна сказати, що глобалістський світогляд виступає як ядро, етос загальнолюдського світорозуміння і світовідчуття, виконуючи системотворчі функції та підпорядковуючі всі раніше існуючі форми імперативам загальнолюдського сходження до нових висот буття та інтелектуального його осягнення» [10, с. 153–154]. Можна задатися доречним в цьому контексті запитанням про те, чи не занадто оптимістичною є така позиція і чи не призводить вона зрештою до хаосу мислення, оцінювання і практичних дій, тим самим руйнуючи особистість як суб'єкта творчості, про що й заявляють постмодерністи? Але саме таким оптимізмом має, з нашої точки зору, бути просякнута методологія філософсько–педагогічного дискурсу задля того, щоб продукувати світоглядно–ціннісні орієнтири для молоді, яка знаходиться дійсно в складній антропокультурній ситуації глобально–інформаційної цивілізаційної епохи.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи (ухвалено рішенням Колегії МОН України 27.10.2016) / Група упорядників: Лілія Гриневич, Олександр Елькін, Світлана Калашнікова та ін. – К., 2016. – 35 с.
2. Філософський енциклопедичний словник / Редкол.: В. І. Шинкарук (голова). – К.: Абрис, 2002. – 742 с.
3. Халіман М. А. Світоглядне протистояння: атрибути і форми / М. А. Халіман // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. – К.: Видавництво «Гілея», 2015. – Вип.98 (7). – С.261–265.
4. Бехманн Г. Современное общество: общество риска, информационное общество, общество знаний / Готтхард Бехманн. – М.: Логос, 2010. – 248 с.
5. Кремень В. Г. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / Василь Кремень, Володимир Льїн. – К.: Книга, 2005. – 528 с.
6. Кам'янська Ю. В. Імперативи людської життєдіяльності у техногенній цивілізації. Автореф. дис. ... канд. філософ. наук. Спец.: 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії / Юлія Кам'янська. – Львів, 2005. – 22 с.
7. Буканова О. В. Еволюція світогляду людини: соціально–філософський аналіз. Автореф. дис. ... канд. філософ. наук. Спец.: 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії / Оксана Буканова. – Запоріжжя, 2011. – 17 с.
8. Worldview Flux. Perplexed Values among Postmodern Peoples / Edited by Jim Norwine and Jonathan M. Smith. – New York: Lexington Books, 2000. – 280 p.
9. Денісова Д. Відображення світогляду постмодерної доби у сучасних англійських літературних текстах / Дар'я Денісова // Світогляд – Філософія – Релігія. Збірник наукових праць. – Суми: ТОВ ВПП «Фабрика друку», 2014. – Вип.6. – С.173–180.
10. Мицаканян М. О. Глобальный мир и глобалистское мировоззрение: монография / М. О. Мицаканян. – М.: Анкил, 2013. – 392 с.

References

1. Nova ukrai'ns'ka shkola. Konceptual'ni zasady reformuvannja serechn'oi' shkoly (uhvaleno rishennjam Kolegii' MON Ukrai'ny 27.10.2016) / Grupa uporjadnykiv: Lilija Grynevych, Oleksandr El'kin, Svitlana Kalashnikova ta in. – K., 2016. – 35 s.
2. Filosofov's'kyj encyklopedychnyj slovnyk / Redkol.: V. I. Shynkaruk (golova). – K.: Abrys, 2002. – 742 s.

3. Haliman M. A. Svitogljadne protystojannja: atrybuty i formy / M. A. Haliman // Gileja: naukovyj visnyk. Zbirnyk naukovykh prac'. – K.: «Vydavnytvo «Gileja», 2015. – Vyp.98 (7). – S.261–265.
4. Behmann G. Sovremennoe obshhestvo: obshhestvo riska, informacionnoe obshhestvo, obshhestvo znanij / Gotthard Behmann. – M.: Logos, 2010. – 248 s.
5. Kremen' V. G. Filozofija: myslyteli, idej, koncepcii': Pidručnyk / Vasyl' Kremen', Volodymyr Il'i'n. – K.: Knyga, 2005. – 528 s.
6. Kam'jans'ka Ju. V. Imperatyvy ljuds'koi' zhyttjedijal'nosti u tehnogennij cyvilizaciji'. Avtoref. dys. ... kand. filosof. nauk. Spec.: 09.00.03 – social'na filozofija ta filozofija istorii' / Julija Kam'jans'ka. – L'viv, 2005. – 22 s.
7. Bukanova O. V. Evoljucija svitogljadu ljudydy: social'no-filosofs'kyj analiz. Avtoref. dys. ... kand. filosof. nauk. Spec.: 09.00.03 – social'na filozofija ta filozofija istorii' / Oksana Bukanova. – Zaporizhzhja, 2011. – 17 s.
8. Worldview Flux. Perplexed Values among Postmodern Peoples / Edited by Jim Norwine and Jonathan M. Smith. – New York: Lexington Books, 2000. – 280 p.
9. Denisova D. Vidobrazhennja svitogljadu postmodernoi' doby u suchasnyh anglomovnyh literaturnykh tekstah / Dar'ja Denisova // Svitogljad – Filozofija – Religija. Zbirnyk naukovykh prac'. – Sumy: TOV VPP «Fabryka druku», 2014. – Vyp.6. – S.173–180.
10. Miacakanjan M. O. Global'nyj mir i globalistskoe mirovozzrenie: monografija / M. O. Miacakanjan. – M.: Ankil, 2013. – 392 s.

Kapustin S., applicant, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Concept of world outlook in the light of modern philosophical and pedagogical discourse

The world-wide perspective has always been at the center of any philosophical or social-humanitarian discourse. Only on the basis of understanding the fundamental parameters of the worldview, world outlook and worldview makes it possible to study the essential properties of a person of a particular era. It is impossible to imagine what a modern person (or representative of any other historical period) lives for, that it has inalienable and fundamental values and axiological orientations, how it behaves in certain circumstances, if it is not previously cleared up ontological-ontological preconditions of its existence, self-understanding and self-realization. And if modern education and pedagogy strives for the real preparation of a person for successful self-realization within the framework of natural, social, informational, cultural and civilizational reality, then the construction of the theoretical foundation for such training should begin with a full-fledged analysis of the category «worldview» in all its aspects related to it, with the present state of both national societies and humanity in its global development. Rubric philosophy studios represented a huge number of works belonging to various branches of philosophical knowledge.

Keywords: person, culture, worldview, education, education.

* * *

УДК 140.

Невмержицька Н. М.,
кандидат філософських наук, старший науковий співробітник відділу лідерства та інституційного розвитку вищої освіти, Інститут вищої освіти НАПН України (Україна, Київ), nev.nataly@ukr.net

СОЦІАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ

Розвиток сучасного суспільства демонструє серйозні трансформаційні тенденції, що помітні як на рівні вітчизняного соціального життя, так і еволюції світових соціальних конфігурацій. Проаналізовано особливості у формуванні феномену пріоритету в контексті нелінійної природи розвитку суспільства. В умовах розуміння нелінійного характеру розвитку суспільства в цілому дуже чітко усвідомлюється неможливість спрогнозувати напрям еволюції соціуму, користуючись детерміністською методологією, причинно-наслідковою парадигмою. Проаналізовано особливості у формуванні феномену пріоритету в контексті нелінійної природи розвитку суспільства. Визначено цілі і функції соціальних пріоритетів як рушійної сили суспільства. Розглянуто місця матеріальних і духовних складових у системі пріоритетів сучасного українського суспільства. Систематизовано розвиток динаміки формування соціальних пріоритетів студентської молоді сучасної України в

контексті професійного ставлення. Розкрита реалізація цивілізаційних пріоритетів у просторі українського сьогодення.

Ключові слова: соціальні пріоритети, стан, суспільство, аналіз, цілі, функції, системи, студентська молодь, професійне становлення, феномен, сучасність, особистість, цінності.

Сучасна проблема в соціумі соціального пріоритету постає гостро на рівні повсякденного мислення, саме поняття соціального пріоритету може виявитись надзвичайно плідним під час аналізу ціннісного каркасу суспільства, а особливо в процесі прогнозування напрямку розвитку соціуму, виявлення рушійних сил еволюції суспільства. Перед нами суспільство постає системою, елементами якої є не тільки матеріальні, а й нематеріальні об'єкти – тобто цінності, уявлення, ідеали. Виявлення соціальної філософії останніх десятиліть такої категорії соціальних орієнтирів, як симулякри (знаки, що не відсилають до реального феномену), підказує досліднику, що до проблеми природи рушійних сил суспільства треба придивлятися більш ретельно й використовувати прийоми й методи, які б мали додатковий дослідницький ефект у порівнянні з існуючими. Історичний етап у цивілізаційному розвитку людства характеризується особливим комплексом соціальних проблем, що утворюють у своїй сукупності інтелектуальний горизонт відповідної епохи. Дуже швидкий розвиток сучасного суспільства демонструє серйозні модернізаційні тенденції, що помітні як на рівні вітчизняного соціального життя і на рівні еволюції світових соціальних конфігурацій. Соціальні пріоритети є організуючим елементом системи цінностей, що направляє розвиток в певному напрямку. Пріоритет має духовний характер і стає підставою для відтворення даного варіанту соціуму й його руху вперед. Поняття пріоритету стає тією цементуючою основою, що дозволяє бачити систему цінностей і ідеалів суспільства не як конгломерат численних орієнтирів, а як гармонічну просторову модель, в якій спосіб з'ясування окремих елементів створює особливу якість цілого.

Аналіз наукових праць, присвячених проблемі. Засновники системного підходу (К. Берталанфі, І.є Пригожина та інших), так і дослідників, що розвивали окремі лінії системного аналізу – М. Месаровича, Я. Такахаши, В. Саратовського, В. Садовського, Е. Юдіна, А. Уйомова, А. Ракітова. Пріоритетами та соціально-етичними проблемами розглядалось в дослідженнях О. Дробницького, А. Єрмоленко, В. Малахова, В. Сіверса, А. Швейцера. Соціокультурні аспекти вибудування ціннісних пріоритетів інтерпретуються Т. Адуло, Л. Баткіним, В. Біблером. Ціннісні пріоритети людського пізнання розглядаються І. Бичко, М. Бердяєвим, Е. Жильсоном. Ціннісні пріоритети світогляду аналізуються в працях М. Бердяєва, В. Шункарука. Розробкою пріоритетів гуманістичної проблематики пізнання займались Ж. Дельоз, А. Лой, М. Хайдеггер, Р. Рорті, В. Ярошевець. Ідеологічні виміри ціннісних пріоритетів суперечливо розкривали Т. Адорно, К. Поппер, Е. Фромм, К. Ясперс, М. Михальченко, З. Самчук.

Проблема соціальних пріоритетів потребує теоретичних обґрунтувань з боку досліджень природи соціуму. Розуміння пріоритетів як частини складної нелінійної системи соціуму базується на